

SOMO RAIA

Néerlandais - B1

De verborgen kant van de hamburger

**iles
de
paix**

Somo Raia

Iles de Paix est une organisation non gouvernementale de coopération au développement active en Afrique et en Amérique latine, ainsi qu'en Belgique. Une association sœur est quant à elle active au Luxembourg. Iles de Paix aspire à un monde permettant à chacun de vivre dans la dignité et de développer ses potentialités, un monde solidaire qui promeut l'accès de tous aux droits humains dans un environnement préservé.

Iles de Paix soutient, en Afrique et en Amérique latine, des familles vulnérables vivant en zone rurale, pour la réalisation des projets dont elles sont porteuses et qui sont orientés vers une agriculture familiale durable et une alimentation responsable. En Belgique, Iles de Paix mène des actions d'Éducation à la Citoyenneté Mondiale et Solidaire, qui visent à informer, sensibiliser et mobiliser les citoyens en faveur de ces populations rurales défavorisées. C'est dans ce cadre qu'Iles de Paix est notamment présente dans le monde scolaire.

La collection **Somo Raia**, qui signifie « leçon citoyenne » en swahili, vise à mettre à disposition des enseignants des supports de cours leur permettant d'aborder des notions de citoyenneté dans le cadre de leur programme de cours. Chaque fiche de cette collection permet, en une ou plusieurs périodes, de traiter une thématique prévue dans les programmes scolaires et dans les socles de compétences, tout en y ajoutant une dimension de citoyenneté mondiale et solidaire.

DE VERBORGEN KANT VAN DE HAMBURGER

Ce dossier est destiné aux enseignants et aux élèves du niveau d'enseignement de langue moderne néerlandais B1 du Cadre européen commun de référence pour les langues. Il s'intègre dans le cours d'anglais, en adéquation avec les programmes de tous les réseaux d'enseignement en Fédération Wallonie-Bruxelles.

Son objectif est que chaque étudiant puisse maîtriser les champs lexicaux de la vie quotidienne, de l'alimentation, de l'environnement et des transports, en exprimant son avis et donnant des conseils. Cette découverte se fait via le biais d'une série d'activités qui permettent d'exercer la lecture (en lisant et répondant à un quiz de culture générale sur l'alimentation écoresponsable, en réalisant des exercices lexicaux sur la thématique, en parcourant une enquête et en évaluant de la sorte sa propre consommation écoresponsable, en analysant un témoignage d'une personne partageant sa propre expérience sur le sujet), l'audition (comprendre une vidéo sur la face cachée du hamburger afin de répondre à un vrai ou faux), l'expression écrite (en partager sa propre expérience personnelle sur le thème et en réagissant à un témoignage d'une autre personne en exprimant son avis et donnant des conseils) et l'expression orale (en prenant part à un débat en petit comité sur le sujet en mobilisant les connaissances, le lexique et les fonctions langagières acquis lors de la séquence.).

Une partie de ce dossier, destinée aux enseignants, permet de prolonger vos recherches grâce à certaines informations et documents complémentaires.

Nos projets en Afrique et en Amérique latine, nous ont donné envie d'aborder cette thématique dans le cadre de l'Éducation à la Citoyenneté Mondiale et Solidaire. Nous sommes persuadés que tout engagement solidaire est fondé sur la prise de conscience d'une problématique ainsi que sur la compréhension des solutions possibles.

B1

Néerlandais

Alimentation durable et responsable

300 minutes

Extrait des Socles de compétences

Néerlandais

Ecouter pour (s')informer et/ou (faire) agir
 Lire pour (s')informer et/ou (faire) agir
 Ecrire pour (s')informer et/ou (faire) agir
 Parler en interaction pour (s')informer et/ou (faire) agir

Éducation à la philosophie et à la citoyenneté

5. Se décentrer par la discussion
 5.2. Élargir sa perspective
 6. S'ouvrir à la pluralité des cultures
 6.3 Reconnaître la diversité des cultures

Proposition méthodologique

A. Inleiding: Quiz over duurzame voeding —————▶ **30 min.**

B. Woordenschat: De verborgen kant van de hamburger

- Kahoot —————▶ **25 min.**
- Vul de woordenlijst in —————▶ **10 min.**
- Woordenschattoefening 1 + Woordenschattoefening 2 → —————▶ **20 min.**

C. Luistervaardigheid: De verborgen kant van de hamburger —————▶ **45 min.**

D. Leesvaardigheid: Wat is een duurzame consument? → —————▶ **30 min.**

E. Taalfuncties: Hoe je mening te geven en advies te geven

- Brainstorming —————▶ **10 min.**
- Vul de woordenlijst in —————▶ **10 min.**

F. Schrijfvaardigheid: Duurzame voeding

- Uitwisseling van ervaringen —————▶ **40 min.**
- Leesvaardigheid + Zijn mening geven/Advies geven —————▶ **50 min.**

G. Spreekvaardigheid: Eindopdracht —————▶ **30 min.**

Debat (Vorbereiding + Groepspresentatie)

≡ **300 min.**

(6 heures de cours)

De verborgen kant van de hamburger

• DOSSIER À PHOTOCOPIER •
POUR LES ÉLÈVES

DE VERBORGEN KANT VAN DE HAMBURGER

Voyager plus facilement, faire de nouvelles rencontres, ouvrir son esprit à d'autres cultures, développer ses capacités cognitives, la concentration ou la patience... Les avantages à apprendre une langue étrangère sont nombreux. Pouvoir parler plusieurs langues renforce par ailleurs la compréhension de notre monde de plus en plus globalisé et des nombreuses cultures qui le façonnent.

Et cette séquence de cours aborde justement un sujet lié à la mondialisation... Avec l'augmentation de l'import et de l'export de produits issus de l'agriculture, des producteurs à travers le monde sont amenés à devoir se spécialiser dans des cultures produites à moindre coût et au travers de techniques agricoles néfastes pour l'environnement et la santé. Ce qui en retour entraîne des conséquences climatiques dangereuses pour les agriculteurs et les consommateurs de par le monde.

"The verborgen kant van de hamburger" est une séquence de cours qui permet de mieux comprendre ce phénomène, tout en renforçant les compétences linguistiques des élèves.

Laten we eens kijken wat je over het onderwerp weet... Beantwoord de volgende vragen over duurzame voeding. Slechts één antwoord is juist voor elke vraag!

1. Hoeveel voedselverspilling is er in de wereld?

- ☐ +/- 70%
- ☐ +/- 50%
- ☐ +/- 30%
- ☐ +/- 10%

2. Welk soort voedsel verspillen we het meest?

- ☐ → Groenten en fruit
- ☐ → Zuivelproducten
- ☐ → Zoetwaren
- ☐ → Vlees

3. Welke optie draagt het meest bij tot voedselverspilling?

- ☐ De landbouwproductie
- ☐ De verwerkings- en verpakkingsindustrie
- ☐ Distributie en detailhandel
- ☐ Consumenten

4. Heeft afval een effect op het klimaat?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

5. De zee bedekt met plastic afval wordt genoemd:

- ☐ Het vijfde continent
- ☐ Het zesde continent
- ☐ Het zevende continent
- ☐ Het achtste continent

6. Hoeveel procent van het water in de wereld is zoet water (drinkbaar)?

- ☐ 3%
- ☐ 23%
- ☐ 53%
- ☐ 83%

7. In deze suggesties, wat is milieuvriendelijk?

- ☐ Fast food eten
- ☐ Restjes koken
- ☐ Te veel verpakte producten kopen
- ☐ Aardbeien en tomaten eten in de winter

8. Wat is verantwoord eten?

- ☐ Een consumptiewijze die geen rekening houdt met het respect voor de sociale werkers
- ☐ Een consumptiewijze die het milieu respecteert, goed is voor de economie, beantwoordt aan de criteria van duurzame ontwikkeling en goed is voor de gezondheid
- ☐ Een consumptiewijze die de opwarming van de aarde versterkt

9. Wat is het meest milieuvriendelijke distributiekanaal?

- ☐ Lang-circuit
- ☐ Kort-circuit

10. Volgens jou, kiezen de meeste consumenten een product gebaseerd op:

- ☐ De prijs, de kwaliteit en de presentatie
- ☐ De productielocatie en -omstandigheden
- ☐ De hoeveelheid verpakking

11. Welke optie heeft de minste energie-impact?

- ☐ Een papieren zak
- ☐ Een herbruikbare stoffen zak
- ☐ Een plastic zak
- ☐ Een herbruikbare plastic zak

12. Welk van de volgende opties was het meest duurzame bedrijf in 2016?

- ☐ Coca Cola
- ☐ Adidas
- ☐ BMW
- ☐ Apple

13. In termen van milieupact, wat is het equivalent van het eten van 500 gram Californisch rundvlees?

- ☐ 500 gram amandelen eten
- ☐ Een jaar lang douchen
- ☐ Een hele dag het toilet doorspoelen
- ☐ TV kijken voor een hele week

14. Wat zijn manieren om duurzamer te eten?

- ☐ Minder vleesconsumptie
- ☐ Minder voedsel verspillen
- ☐ Lokaal kopen
- ☐ Alle opties zijn juist

15. De beste manier om de impact van iemands dieet op de biodiversiteit te verminderen is:

- ☐ Zichzelf bij een groene plant voor elke maaltijd verontschuldigen
- ☐ Heel hard roepen "Het is een schandaal", dan in een bal rollen en huilen
- ☐ Ten minste één van de oplossingen in vraag 14 te bereiken

Woordenschat

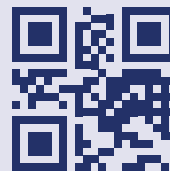
NEDERLANDS	FRANS	DEFINITIE / SYNONIEM
Duurzaam	Durable	Wat lang blijft bestaan Met een lange levensduur
De voeding	L'alimentation, la nourriture	= Het voedsel, het eten
De verspilling	Le gaspillage	Op een nutteloze manier verbruiken/ consumeren
Het zuivelproduct	Le produit laitier	= Het melkproduct
De zoetwaar	La confiserie	Voedsel rijk aan suiker
Bijdragen tot	Contribuer à	Een invloed hebben op
De landbouw	L'agriculture	Het bewerken van de grond = Agricultuur
De verwerking	Le traitement, la transformation	Het afval geschikt te maken voor condi- tionering
De verpakking	L'emballage	Na gebruik weggegooid
De handel	Le commerce	Aankoop en verkoop (van goederen en diensten)
De consument	Le consommateur	Iemand die een product koopt
De/het afval	Le(s) déchet(s)	Wat als rest over is en weggegooid wordt
Bedekt met	(Re)couvert de	Iets dat boven is
(Het) zoet water	(L')eau douce	Water dat minimale hoeveelheden zout bevat
Drinkbaar	Buvable, potable	Dat je kunt drinken zonder ziek te worden
Milieuvriendelijk	Respectueux de l'envi- ronnement	Goed zijn voor het leven van dieren en planten
De restjes	Les restes	Wat na het einde van een maaltijd is overgebleven
De aardbeien	Les fraises	Rode hartvormige vrucht/fruit
Verantwoord	Responsable	Op een ethische manier kopen
De consumptiewijze	Le mode de consommation	De manier van consumeren
Rekening houden met	Tenir compte de	Denken aan
Het milieu	L'environnement	De omgeving waarin we leven

De duurzame ontwikkeling	Le développement durable	In de behoeften van de huidige generatie voorzien zonder de behoeften van toekomstige generaties in gevaar te brengen
De gezondheid	La santé	Het lichamelijke en mentale welzijn van een persoon
De opwarming van de aarde	Le réchauffement climatique	De toeneming van de temperatuur van de planeet
Versterken	Renforcer, augmenter	Sterker maken
Het distributiekanaal	La chaîne de distribution	Manier waarlangs een product op de markt gebracht wordt
De omstandigheid (-heden)	La circonstance	= De situatie, de toestand
De hoeveelheid	La quantité	= Het aantal, de kwantiteit
Het meest >< Het minst	Le plus >< Le moins (de)	
De zak	Le sac(het)	Nuttig om boodschappen te doen
Herbruikbaar	Réutilisable, recyclable	Meerdere keren gebruiken
Stoffen	En tissu	Textiel
Het bedrijf	La compagnie, l'entreprise	= De onderneming, de zaak
Het rundvlees	La viande de bœuf	Vlees van de koe/stier/os
De amandel	L'amande	Eetbare pit van een amandelvrucht
Het toilet doorspoelen	Tirer la chasse	= Doortrekken
Het dieet	Le régime	Regels voor wat je wel en niet mag eten/drinken
Verminderen	Diminuer	Minder maken/worden
Zichzelf verontschuldigen	S'excuser	Spijt hebben en excuus vragen
De maaltijd	Le repas	Ontbijt, lunch of avondmaal
Roepen	Crier	Heel luid zeggen
Huilen	Pleurer	Als je lichaam tranen produceert
Ten minste	Au moins, minimum	= Minstens, minimaal
De oplossing	La solution	Antwoord op een vraag
Bereiken	Atteindre, réaliser	Halen, realiseren, waarmaken

Voordat we de video *De verborgen kant van de hamburger* bekijken, laten we eerst eens kijken naar de belangrijke woordenschat die in deze video wordt gebruikt. Zet daarvoor je smartphone/computer/tablet aan en doe mee aan een woordenschatspel op Kahoot. Hier is de link om op Kahoot te spelen: www.kahoot.it

Kijk eens naar de volgende woordenlijst. Vul deze in met de Franse vertaling van de Nederlandse woorden.

NEDERLANDS	FRANS	DEFINITIE / SYNONIEM
De groente	Le légume	Plant die mensen eten
Opeten		Al je voedsel eten
Gezond	Sain, bon pour la santé	Goed voor je gezondheid
De honger		Behoeftte aan voedsel
Sterven		Doodgaan
Van de honger sterven		Verhongereren
Het deel		Onderdeel van een geheel
Verrot		Bedorven
Aankomen		Een plaats bereiken
Voeden	Nourrir	Voedsel geven
Uitleggen		Verklaren
Het vlees	La viande	Spiersmassa van dieren die wordt gegeten
De slagerij		Winkel waar je vlees kan kopen
Eruit zien		Lijken
De koe		Dier dat melk geeft
De boerderij		Huis en bedrijf van een boer
Grazen	Brouter	Gras eten
Het gras		Groene sprietjes die uit de grond groeien
De weide	La prairie	Grasveld
Het grootste deel van		De meerderheid van
Opgroeien		Ouder worden

De stal	L'étable	Gebouw voor koeien
Worden		In een toestand komen
Gebruiken		Als hulpmiddel(en) hebben
De boer		Iemand die op een boerderij werkt
Het graan	La graine	Plantensoort
De soja	Le soja	Extract van de sojaboon
Ver		Op grote afstand
Het veld		Open land
Kweken	Cultiver	Laten groeien (zoals planten)
De boot		Een klein schip
Vervoeren		Met een vervoermiddel verplaatsen
Vervuilen		Vuilmaken
De motor		Machine die energie omzet (voor auto's, boten enzovoort)
Het gas		Stof in luchtvormige toestand
Veroorzaken	Produire	Vrijkomen
Het klimaat		Normaal weer in een gebied
Verstoren	Perturber	Veranderen
Gelden		Van toepassing zijn
Het vliegtuig		Vervoermiddel met vleugels
Iets nodig hebben	Avoir besoin de quelque chose	Nood hebben aan
Kappen	Abattre	Omhakken
Het Amazonewoud		Oerwoud in Zuid-Amerika
Nodig		Noodzakelijk
De ruimte		Beschikbare plaats
Terugkrijgen		Weer hebben
Nuttig		Van nut zijn
Het dier	L'animal	Beest
In gevaar		Bedreigd
Bedreigen	Menacer	In gevaar brengen
Erg		Ernstig
Het oerwoud	La forêt tropicale	Jungle
Het schild		Bescherming

Tegen		Ter bestrijding van
De klimaatverandering	Le changement climatique	Verandering in het klimaat op aarde (temperatuur + regenval)
Vernietigen		Kapotmaken
Beschermen tegen		Preserven tegen
De landbouw	L'agriculture	Het bewerken van de grond = Agricultuur
Groeien		Uit de grond komen
Daardoor		Daarom
Regenen		In druppels in de lucht vallen
Weinig		Niet veel
Genoeg		Voldoende
De ontbossing	La déforestation	Het kappen van bomen
Gewoon		Alleen
Kiezen	Choisir	Selecteren
Vers		Net gemaakt
Op zijn gemak		Gerust

• Woordenschattoefening 1 •

Lees de Franse woorden in de tabel en de zinnen hieronder. Vertaal de Franse woorden in het Nederlands en zet ze vervolgens in de juiste zinnen. Vergeet niet om de zelfstandige naamwoorden/werkwoorden in hun juiste vorm te schrijven.

légumes - brouter - déforestation - changement climatique - cultiver - abattre
forêt Amazonienne - étable

- > Het is ons beste schild tegen de
- > Tegenwoordig groeien het grootste deel van koeien op in
maar sommige nog in weiden.
- > Bomen wordt genoemd.
- > je je eigen of koop je ze in de supermarkt?

• Woordenschattoefening 2 •

Vertaal de zinnen in het Nederlands.

1. Certains agriculteurs utilisent des graines, comme le soja, pour nourrir leurs vaches.
.....
2. La forêt tropicale est nécessaire pour les animaux menacés.
.....
3. Les moteurs des bateaux et avions libèrent des gaz qui perturbent le climat.
.....

LUISTERVAARDIGHEID

De verborgen kant van de Hamburger

Bekijk de volgende video aandachtig. Lees vervolgens de beweringen in de volgende tabel en schrijf op of ze "juist" of "verkeerd" zijn. Vergeet niet je antwoord te verantwoorden met informatie uit de video als het onwaar is.¹

BEWERING	JUIST/VERKEERD	VERKLARING
Het vlees dat je in hamburgers vindt, komt altijd van koeien die op weiden grazen.		
Om hun koeien te voeden gebruiken boeren soja die uit Brazilië komt.		
Soja vervoeren verstoort het klimaat niet.		
Bomen van het Amazonewoud worden gekapt om soja te kweken.		
Het Amazonewoud speelt een kleine rol in het milieu.		
Een gevolg van de klimaatverandering is minder regen. En dat is positief.		
Geen vlees meer eten is de enige oplossing om de milieuproblemen uit de video op te lossen.		

¹ https://www.youtube.com/watch?v=wzFKF1l3Qeg&list=PLd7LAHZLvqX_JVCM4NOdU_HLrFCdTklkd&index=22

Laten we eens kijken wat een duurzame consument is... Doe de volgende test om erachter te komen! Probeer bij elke vraag slechts één juist antwoord te kiezen en omcirkel het bijbehorende symbool. Gebruik de woordenlijst om hulp te krijgen.

1. Een duurzame consument doet zijn boodschappen het vaakst:

- ◆ Op de markt of in een kleine winkel in zijn dorp
- ▲ In een biologische winkel
- ★ Op het Internet
- In een supermarkt

2. Om boodschappen te doen, verplaatst een duurzame consument zich het vaakst:

- ▲ Te voet
- Met het openbaar vervoer
- ◆ Met de fiets
- ★ Met de auto

3. Om een product te kiezen, let een duurzame consument op:

- ★ Het merk
- ◆ De verpakking (milieuvriendelijk of niet)
- Alleen de prijs
- ▲ De plaats van productie (lokaal of niet)

4. Een duurzame consument kiest producten met weinig of geen verpakking:

- ▲ Altijd
- ◆ Vaak
- Zelden
- ★ Nooit

5. Een duurzame consument eet rood vlees:

- ★ Nooit
- Een keer per week
- ◆ Een keer per dag
- ▲ Bij elke maaltijd

6. Een duurzame consument eet een vegetarische maaltijd:

- ◆ Een keer per week
- ★ Nooit
- ▲ Minstens één keer per dag
- Een of twee keer per maand

7. Een duurzame consument koopt meestal zijn groenten en fruit:

- Op de markt
- ▲ In biologische winkels
- ★ In een supermarkt
- ◆ Bij lokale producenten

8. Een duurzame consument eet seizoensgebonden fruit en groenten:

- ◆ Meestal
- ▲ Altijd
- Zelden
- ★ Nooit

9. Voor de maaltijden thuis eet een duurzame consument kant-en-klare maaltijden (diepvries, uit blik, enz.):

- Een keer per week
- ★ Meerdere keren per week
- ◆ 2 of 3 keer per maand
- ▲ Nooit

10. Een duurzame consument drinkt gebotteld water:

- ◆ Zelden
- ★ Altijd
- ▲ Nooit
- Vaak

LATEN WE DE RESULTATEN BEKIJKEN!

Als je een meerderheid van ▲/◆ antwoorden hebt : Je hebt begrepen wat een verantwoordelijke en gemotiveerde consument is.

Als je een mix van ▲/◆/●/★ antwoorden hebt : Dit gedrag is niet altijd voorbeeldig uit het oogpunt van respect voor het milieu en heeft duidelijk een impact op het milieu. Ze zouden hun verbruik kunnen optimaliseren...

Als je een meerderheid van ★/● antwoorden hebt : Deze keuzes hebben een reële impact op de planeet. Verandering is niet onmogelijk! Herhaal de vorige oefeningen om meer te weten te komen over wat er kan worden gedaan om onze aarde te beschermen.

Woordenschat

NEDERLANDS WOORD	FRANSE VERTALING	DEFINITIE/SYNONIEM
Het dorp	Le village	Kleine plaats waar mensen dichtbij elkaar wonen
Boodschappen doen	Faire des courses	Naar de winkel gaan om eten te kopen
Zich verplaatsen	Se déplacer	= Bewegen
Met het openbaar vervoer	En transports en commun	Met de bus, de trein, enz.
Letten op...	Faire attention à	Je aandacht geven aan
Het merk	La marque	Naam/Product van een bedrijf
Altijd >< Nooit	Toujours >< Ne... jamais	
Vaak >< Zelden	Souvent >< Rarement	
Het vlees	La viande	Deel van een dier dat we eten
Minstens	Au moins, minimum	Ten minste, minimaal
Meestal	La plupart du temps	Bijna altijd
De producent	Le producteur	Fabrikant van een product
Seizoensgebonden	Saisonnier, de saison	Alleen in een bepaald seizoen
Kant-en-klaar	Préparé	Eten dat je alleen maar moet opwarmen
De diepvries	Le congélateur	Kast waarin het vriest om je eten goed te houden
Het blik	La boîte (de conserve)	Voorwerp om voedsel in te bewaren
Gebotteld	En bouteille	= In een fles
De meerderheid	La majorité	De grootste groep mensen
Verantwoordelijk	Responsable	Op een ethische manier kopen
Verspreiden	Diffuser, propager	= Delen
Het gedrag	Le comportement	Acties en reacties van iemand
Voorbeeldig	Exemplaire	Zo goed als een voorbeeld
Het verbruik	La consommation	= De consumptie
De verandering	Le changement	= De aanpassing, de variatie
Dringend	Urgent	Een onmiddellijke handeling vraagt
Te weten komen	Trouver, connaître, savoir	
Redden	Sauver	Uit een gevaarlijke situatie halen

Weet je hoe je in het Nederlands je mening en advies kunt geven? Zo ja, welke zinnen ken je? Schrijf ze rond de tekstballon op.

**GEEF JE
MENING
&
GEEF
ADVIES**

Kijk nu naar de volgende tabel en vul deze in met de Franse vertaling van de Nederlandse zinnen.

ZIJN MENING GEVEN	
Ik denk dat (+ verbe en fin de proposition)	
Ik geloof dat (+ verbe en fin de proposition)	
Ik vind dat (+ verbe en fin de proposition)	
Persoonlijk (+ inversion sujet-verbe)	
Volgens mij (+ inversion sujet-verbe)	
Naar mijn mening (+ inversion sujet-verbe)	
Als je mijn mening wil (+ inversion sujet-verbe)	
Wat mij betreft, ik ...	
Het voordeel/nadeel is dat (+ verbe en fin de proposition)	
Ik ga akkoord met... (+ personne) Ik ben het eens met... (+ personne)	
Ik ga niet akkoord met... (+ personne) Ik ben het eens niet met... (+ personne)	
Je hebt gelijk/ongelijk	
Ik heb geen mening over dit onderwerp	
ADVIES GEVEN	
Ik zal je advies geven	
Mag ik je advies geven?	
Als ik jou was, zou ik ... (+ INF en fin de proposition)	
Ik stel voor dat je ... (+ verbe en fin de proposition) Ik raad je aan ... (+ "TE" + INF en fin de proposition)	
Je kan beter ... (+ INF en fin de proposition)	

Hier is de link naar de
Quizlet Woordenschat
en Taalfuncties lijst:

https://quizlet.com/_9s82kk?x=1qqt&i=1g6dsq

Nu je meer weet over "Duurzame voeding", is het tijd om je eigen ervaring te delen. Schrijf een gestructureerde tekst in het Nederlands van ongeveer 100 woorden over het onderwerp. Je kunt uw tekst baseren op de volgende vragen:

Afval

- > Verspil je veel? (Voedsel, water,...)
- > Welk soort producten verspil je het meest?
- > →.

Voeding

- > Wat eet en drink je het vaakst?
- > Eet je vlees/ Ben je vegetariër/ Heb je specifieke eetgewoonten?
- > →.

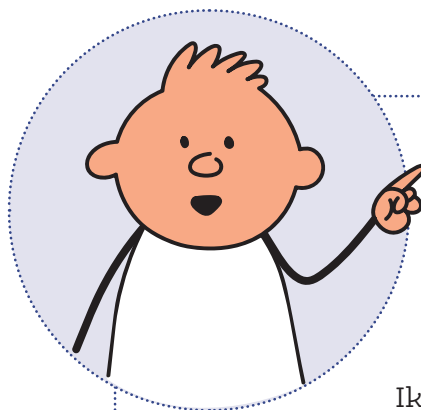
Winkelen

- > In welke soort winkels doe je meestal uw boodschappen?
- > Op welke criteria let je bij het kopen van een product/afhaalmaaltijd?
- > Wat voor tas gebruik je meestal?
- > Koop je producten met veel verpakking?
- > Koop je producten met een lang of kort circuit?
- > →.

Gebruik de woordenschat met betrekking tot het onderwerp en de taalfuncties "Zijn mening geven"!

Geschreven tekst

Hallo!

Mijn naam is Oscar en ik ben 15 jaar oud. Ik heb bijna 13 jaar in het Verenigd Koninkrijk gewoond, maar mijn familie en ik zijn onlangs naar België verhuisd voor het werk van mijn vader.

Ik spreek nog niet vloeiend Frans, ik moet nog wat **vooruitgang boeken**, maar ik leer snel en ik hoop snel tweetalig te worden!

Vandaag ga ik schrijven over mijn dagelijkse routine met betrekking tot eten en boodschappen doen, om de impact daarvan op het milieu te **beoordelen**.

Allereerst zal ik het hebben over het voedsel dat ik gewoonlijk eet. Omdat mijn ouders laat thuiskomen van hun werk, koken we nooit. We gaan vaak uit eten in een restaurant of bestellen afhaalmaaltijden, maar we hebben altijd te veel voedsel dat vaak wordt weggegooid. Op school eet ik drie keer per week een warme maaltijd: op maandag, donderdag en vrijdag (op dinsdag eet ik nooit in de kantine, want dan is het vis en daar heb ik een hekel aan... behalve aan vissticks, natuurlijk!) De schoolkok biedt altijd **gerechten** aan die de meeste leerlingen lekker vinden: frietjes en hamburgers (ik ben dol op ulees! Ik eet er minstens twee keer per week), pizza, pasta... maar hij kookt altijd met verse ingrediënten en groenten die uit de moestuin van onze school komen. Nou moet ik bekennen dat ik meestal probeer mijn groenten niet te eten, want daar hou ik echt niet van... en er is altijd wel iemand om ze aan door te geven! Wat het ontbijt betreft, staan mijn ouders erop dat ik een gevarieerde en gezonde maaltijd eet: één zuivelproduct (dat rechtstreeks van de boerderij komt), suikervrije ontbijtgranen en vers sap dat gemaakt is van de appels die we in onze tuin kweken. Het helpt me genoeg energie op te doen tot de lunch. Toch vergeet mijn moeder nooit om tussendoortjes in mijn schooltas te stoppen, evenals een stuk fruit (dat ik meestal weggooi omdat ik meestal vol zit van de tussendoortjes).

In het tweede deel van mijn tekst, zal ik het hebben over onze winkelgewoonten. Mijn moeder is degene die meestal boodschappen doet. Wij hebben het geluk dat er aan het eind van onze straat een grote supermarkt is, dat is erg praktisch! Deze winkel biedt een grote **verscheidenheid** aan producten uit de hele wereld: van Mexicaanse avocado's tot Japanse sushi, je kunt er alles vinden wat je zoekt! Bovendien is de winkel zelf heel aangenaam: er is altijd goede muziek, de producten zien er smakelijk uit en de verpakking is goed **ontworpen**. Soms hebben we een product niet per se nodig, maar is de verpakking zo **aantrekkelijk** dat het in ons **karretje** belandt! Een laatste voordeel is dat ze, in tegenstelling tot andere winkels, geen plastic tasjes vragen (wat **zuinig** is!)

Ik weet dat mijn dagelijkse routine wat verbetering **behoeft**, maar ik hoop dat het geen grote gevolgen heeft voor het milieu. Wat vind jij ervan? Wees niet bang om je mening met mij te delen. Ik kijk ernaar uit om van je te horen!

Oscar

Vooruitgang boeken = progresser
Beoordelen = évaluer
Het gerecht = le plat
De verscheidenheid = la diversité
Ontwerpen = Concevoir
Aantrekkelijk = attirant
Het karretje = le chariot
Zuinig = économique
Behoeven = nécessiter

Contexte >

Ton école souhaite proposer un nouveau menu pour le repas de midi du vendredi : un hamburger avec des frites. Afin de recenser des avis éclairés concernant ce nouveau plat, le directeur de l'école invite les étudiants à débattre de ce sujet, en petit comité, lors d'une réunion de concertation durant le cours de langue.

Rôles des intervenants :

1. **Deux élèves en faveur du projet :** Ils trouvent que c'est une bonne idée et donnent des arguments afin de défendre le projet.
2. **Deux élèves en défaveur du projet :** Ils trouvent que c'est une mauvaise idée et donnent des arguments contre la réalisation du projet.

Tâche >

Discutez ensemble des avantages et des inconvénients de ce projet à la lumière des connaissances apprises sur l'alimentation écoresponsable. Tentez de trouver un terrain d'entente au moment de la décision finale. Gardez en mémoire que le projet peut être adapté suivant les conditions émises par les différents partis.

Afin de préparer au mieux ton rôle d'intervenant, tu es invité à noter tes idées sous-forme de mots-clés dans le tableau ci-dessous. Dans un premier temps, réfléchis aux arguments que tu pourrais avancer lors du débat. Dans un second temps, joins-toi au second intervenant du même rôle afin de mettre en commun vos différentes idées et enrichir vos propos.

VOORBEELDEN VAN ARGUMENTEN	
VOORDELEN	NADELEN

Tâche d'écoute >

Durant les différents débats, les élèves observateurs (ceux qui ne participent pas au débat) sont amenés à compléter une fiche d'écoute (voir ci-dessous) concernant la présentation orale des élèves acteurs. Cette fiche sert à identifier les divers arguments utilisés par les élèves durant leur débat.

Pour chacune des interactions orales, le professeur attribuera à chaque élève observateur un élève acteur qu'il écoutera attentivement durant tout le débat (idéalement un élève acteur ayant le même rôle que l'élève observateur). L'élève observateur veillera à compléter la fiche de manière précise avec les informations que l'élève acteur présentera. La fiche complétée sera ensuite rendue au professeur à la fin du débat.

► Nom de l'étudiant à observer :

ARGUMENTS AVANCÉS

BIJLAGE

Transcriptie (Activiteit C. Luistervaardigheid : De verborgen kant van de hamburger)

- De vader van Oscar > Oscar

- Wel, Oscar, eet je groenten op !
 - > Ik hou niet van groenten...
- Maar kom op, groenten zijn heel gezond.
 - > Maar ik hou echt niet van groenten, ik heb liever een hamburger !
- Denk wel eens aan de kleine kinderen die van de honger sterven die jou zouden willen zijn.
 - > Wel, ik wil graag mijn deel geven, doen we dat ?
- Dat kan niet, zeg !
 - > Dat zou helemaal verrot aankomen, bah !
- (Gelach) Ja, dat is zeker.
 - > Maar hoe kan groenten eten in plaats van een hamburger de mensen daar voeden ?
- Ik wil het graag uitleggen... Dat is een lang verhaal... Jouw hamburger, jouw vlees, waar komt het vandaan ?
 - > Wel, van de slagerij !
- Ja, maar voordat het bij de slagerij kwam, hoe zag het eruit ?
 - > Voor de slagerij ? Het was een koe en het stond in een boerderij te grazen.
- Sommige koeien grazen nog op weiden, ja. Maar het grootste deel daarvan groeien op in grote stallen en die worden hamburgers. Ze eten zeker geen gras.
 - > En wat eten ze dan ?
- Om de koe te voeden, die jouw hamburger zal worden, gebruiken de boeren granen. Bijvoorbeeld soja die van heel ver komt.
 - > En waar komt die soja vandaan ?
- Die soja komt uit Brazilië. Het wordt in gigantische velden gekweekt. En dat is een dubbel probleem.
 - > Wat zijn de twee problemen van de Braziliaanse soja die de koe voedt, die de hamburger wordt die ik eet ?
- Het eerste probleem is dat we enorme boten gebruiken om de Braziliaanse soja te vervoeren, die de hamburger wordt die je eet... en dat vervuult veel.
 - > Oh, dat is niet leuk... O ja ! Op school heb ik geleerd dat motoren gassen veroorzaken die het klimaat verstoren. Dat geldt voor de auto's en de vliegtuigen.
- En dat geldt ook voor de boten die de Braziliaanse soja vervoeren.
 - > En de koeien ook, hé ! Ze produceren anti-klimaatgassen.
- (Gelach) Ja, ja... Maar terug even naar de soja.
 - > Wat is het tweede probleem met de Braziliaanse soja die de koe voedt, die de hamburger wordt die ik eet ?
- Het tweede probleem is dat we gigantische velden in Brazilië moeten kweken. Daarvoor hebben we plaats nodig. Dan kappen we het Amazonewoud om de nodige

ruimte terug te krijgen.

- > Uh, dat is ook niet leuk. Omdat het Amazonewoud nuttig is voor veel dieren die in gevaar zijn.
- **Voor de bedreigde dieren is het erg. Maar er is nog iets anders : het oerwoud is het beste schild op de Aarde tegen de gassen die de klimaatverandering veroorzaken.**
- > Dus... Om mijn hamburger te eten, nemen we een koe die Braziliaanse soja eet... En om soja te kweken, vernietigen we het bos dat ons beschermt tegen klimaatverandering...?
- **Dat klopt !**
- > En... Hoe erg is dat ?
- **Voor sommigen meer dan anderen. Bij voorbeeld... Veel Afrikanen leven van de landbouw. Ze laten in hun velden groeien wat ze eten. De klimaatverandering verstoort het klimaat in Afrika en daardoor regent het te weinig. En de granen en groenten groeien niet goed daar... En de mensen hebben niet genoeg om te eten.**
- > Dus... Sommige mensen hebben niet genoeg om te eten door de klimaatverandering veroorzaakt door de gassen en de bomen en de ontbossing. En dit alles om koeien met soja te voeden die hamburgers zullen worden die ik wil eten ?
- **Precies...**
- > Dan geen hamburgers meer voor mij !
- **(Gelach) Nee, dat vragen we je niet om te doen. We moeten gewoon veel minder vlees eten. Maar als we vlees willen eten, moeten we het goed kiezen ! Het is beter om een koe te hebben die het verse gras van onze velden kon eten.**
- > Juist ! Met die koe, geen soja nodig ! Dus ook geen boom en geen gekapt oerwoud. Geen klimaatverandering en op die manier kan de Afrikaan op zijn gemak kweken wat zijn familie nodig heeft om te eten.
- **Inderdaad ! Kom aan, eet je groenten, het is gezond.**
- > Voor mij maar ook voor de anderen.

De verborgen kant van de hamburger

• DOSSIER COMPLÉMENTAIRE •
ENSEIGNANT

Let's see what you know about the topic... Answer the following questions about sustainable food. Each question only has one correct answer ! You can use the vocabulary list if need be.

1. Hoeveel voedselverspilling is er in de wereld?

- ☐ +/- 70%
☐ +/- 50%
☒ +/- 30%
☐ +/- 10%

Jaarlijks gaat naar schatting 1,3 miljard ton voedsel verloren of verspild, wat neerkomt op ongeveer 30 procent van de wereldproductie.

2. Welk soort voedsel verspillen we het meest?

- ☒ → Groenten en fruit
☐ → Zuivelproducten
☐ → Zoetwaren
☐ → Vlees

De mondiale kwantitatieve voedselverspilling per jaar bedraagt ruwweg 30% voor granen, 40-50% voor fruit en groenten, 20% voor oliehoudende zaden, vlees en zuivel plus 30% voor vis.

3. Welke optie draagt het meest bij tot voedselverspilling?

- ☒ De landbouwproductie
☐ De verwerkings- en verpakkingsindustrie
☐ Distributie en detailhandel
☐ Consumenten

De landbouwproductie is verantwoordelijk voor de grootste hoeveelheid (33%) van de totale voedselverspilling.

4. Heeft afval een effect op het klimaat?

- ☒ Ja
☐ Nee

Het meeste afval belandt op stortplaatsen of in vuilstortplaatsen. Bij de ontbinding van organisch afval ontstaat koolstofdioxide en methaangas. Zowel koolstofdioxide als methaan zijn broeikasgassen, die bijdragen tot de opwarming van de aarde en de klimaatverandering.

5. De zee bedekt met plastic afval wordt genoemd:

- ☐ Het vijfde continent
☐ Het zesde continent
☐ Het zevende continent
☒ Het achtste continent

We hebben het vaak over een plastic continent, maar dit is geen land waarop we zouden kunnen lopen. De naam van het 7de continent komt van het feit dat de gebieden waar de plasticvervuiling zich ophoopt even groot zijn als continenten. Het grootste gebied bevindt zich in het noordelijke deel van de Stille Oceaan en is bijna 6 keer zo groot als Frankrijk of 3,4 miljoen vierkante kilometer.

6. Hoeveel procent van het water in de wereld is zoet water (drinkbaar)?

- ☒ 3%
☐ 23%
☐ 53%
☐ 83%

Ongeveer 71% van het aardoppervlak is bedekt met water. 97% van het water op aarde bevindt zich in de oceanen (te zout om te drinken, gewassen te telen en voor de meeste industriële toepassingen). Van deze 3% van het zoete water op aarde is 2,5% niet beschikbaar: het zit opgesloten in gletsjers, poolijskappen, atmosfeer en bodem; het is sterk vervuild; of het ligt te ver onder het aardoppervlak om tegen betaalbare kosten te kunnen worden gewonnen.

7. In deze suggesties, wat is milieuvriendelijk?

- ☐ Fast food eten
- ☐ Restjes koken
- ☐ Te veel verpakte producten kopen
- ☐ Aardbeien en tomaten eten in de winter

8. Wat is verantwoord eten?

- ☐ Een consumptiewijze die geen rekening houdt met het respect voor de sociale werkers
- ☒ Een consumptiewijze die het milieu respecteert, goed is voor de economie, beantwoordt aan de criteria van duurzame ontwikkeling en goed is voor de gezondheid
- ☐ Een consumptiewijze die de opwarming van de aarde versterkt

9. Wat is het meest milieuvriendelijke distributiekanaal?

- ☐ Lang-circuit
- ☐ Kort-circuit

Een kort distributiekanaal is de verkoop van (landbouw)producten via rechtstreekse verkoop door de producent aan de consument of via onrechtstreekse verkoop waarbij niet meer dan één tussenpersoon tussen de landbouwer en de consument betrokken is. Een lang distributiekanaal berust altijd op een aanvullende stap: een groothandelaar of een centraal inkoopbureau. Dit betekent dat er ten minste twee tussenpersonen zijn tussen de producent en de eindverbruiker.

10. Volgens jou, kiezen de meeste consumenten een product gebaseerd op:

- ☒ De prijs, de kwaliteit en de presentatie
- ☐ De productielocatie en -omstandigheden
- ☐ De hoeveelheid verpakking

De mondiale kwantitatieve voedselverspilling per jaar bedraagt ruwweg 30% voor granen, 40-50% voor fruit en groenten, 20% voor oliehoudende zaden, vlees en zuivel plus 30% voor vis.

11. Welke optie heeft de minste energie-impact?

- ☐ Een papieren zak
- ☐ Een herbruikbare stoffen zak
- ☐ Een plastic zak
- ☒ Een herbruikbare plastic zak

Papieren zakken zijn biologisch afbreekbaar en gemakkelijk te recyclen of te composteren. Maar om ze in grote hoeveelheden te produceren zijn veel water, brandstof en gekapte bomen nodig. En ze zijn meestal niet gemaakt van gerecycled materiaal, omdat nieuw papier langere, sterkere vezels heeft. Linnen tassen worden meestal gemaakt van katoen, een gewas dat veel bestrijdingsmiddelen gebruikt en veel water slurpt. Herbruikbare tassen gemaakt van niet-geweven polypropyleen plastic zijn ook gebruikelijk, en ze zijn eigenlijk minder koolstof-intensief te produceren.

12. Welk van de volgende opties was het meest duurzame bedrijf in 2016?

- ☐ Coca Cola
- ☐ Adidas
- ☒ BMW
- ☐ Apple

BMW kreeg met name hoge cijfers voor "efficiënt gebruik van water en energie en het ontbreken van afval," evenals zijn "verantwoordelijke benadering van het betalen van belastingen, grote investeringen in innovatie, laag personeelsverloop en een lage verhouding tussen de CEO en het gemiddelde salaris van de werknemers".

13. In termen van milieuimpact, wat is het equivalent van het eten van 500 gram Californisch rundvlees?

- ☐ 500 gram amandelen eten
- ☒ Een jaar lang douchen
- ☐ Een hele dag het toilet doorspoelen
- ☐ TV kijken voor een hele week

Time Magazine meldde dat het houden van dieren voor voedsel verantwoordelijk is voor 30% van het zoetwaterverbruik in de wereld. Voor de productie van 100 gram rundvlees is 2000 liter water nodig, ruwweg het equivalent van twee hele maanden douchen. In het algemeen wordt er elke dag meer water verspild door het vlees dat we eten dan door de dingen die we thuis doen. Korter douchen is niet genoeg. Om echt water te besparen, moeten we kijken naar de hoeveelheid vlees die we elke dag eten.

14. Wat zijn manieren om duurzamer te eten?

- ☐ Minder vleesconsumptie
- ☐ Minder voedsel verspillen
- ☐ Lokaal kopen
- ☒ Alle opties zijn juist

Duurzaamheid betekent dat we aan onze eigen behoeften voldoen zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties in gevaar te brengen aan hun behoeften vol te doen. Zelfs als je nog geen vegetariër bent, kan het weglaten van vlees je helpen om je persoonlijke uitstoot van broeikasgassen aanzienlijk te verminderen. Voedselverspilling heeft een grote invloed op het klimaat, het water, het land en de biodiversiteit. Lokaal kopen helpt het milieu doordat je minder voedselkilometers moet maken. Door deze kilometers te verminderen, verminder je de milieuimpact van je voedsel.

15. De beste manier om de impact van iemands dieet op de biodiversiteit te verminderen is:

- ☐ Zichzelf bij een groene plant voor elke maaltijd verontschuldigen
- ☐ Heel hard roepen "Het is een schandaal", dan in een bal rollen en huilen
- ☒ Ten minste één van de oplossingen in vraag 14 te bereiken

Woordenschat

NEDERLANDS	FRANS	DEFINITIE / SYNONIEM
Duurzaam	Durable	Wat lang blijft bestaan Met een lange levensduur
De voeding	L'alimentation, la nourriture	= Het voedsel, het eten
De verspilling	Le gaspillage	Op een nutteloze manier verbruiken/ consumeren
Het zuivelproduct	Le produit laitier	= Het melkproduct
De zoetwaar	La confiserie	Voedsel rijk aan suiker
Bijdragen tot	Contribuer à	Een invloed hebben op
De landbouw	L'agriculture	Het bewerken van de grond = Agricultuur
De verwerking	Le traitement, la transformation	Het afval geschikt te maken voor condi- tionering
De verpakking	L'emballage	Na gebruik weggegooid
De handel	Le commerce	Aankoop en verkoop (van goederen en diensten)
De consument	Le consommateur	Iemand die een product koopt
De/het afval	Le(s) déchet(s)	Wat als rest over is en weggegooid wordt
Bedekt met	(Re)couvert de	Iets dat boven is
(Het) zoet water	(L')eau douce	Water dat minimale hoeveelheden zout bevat
Drinkbaar	Buvable, potable	Dat je kunt drinken zonder ziek te worden
Milieuvriendelijk	Respectueux de l'envi- ronnement	Goed zijn voor het leven van dieren en planten
De restjes	Les restes	Wat na het einde van een maaltijd is overgebleven
De aardbeien	Les fraises	Rode hartvormige vrucht/fruit
Verantwoord	Responsable	Op een ethische manier kopen
De consumptiewijze	Le mode de consommation	De manier van consumeren
Rekening houden met	Tenir compte de	Denken aan
Het milieu	L'environnement	De omgeving waarin we leven

De duurzame ontwikkeling	Le développement durable	In de behoeften van de huidige generatie voorzien zonder de behoeften van toekomstige generaties in gevaar te brengen
De gezondheid	La santé	Het lichamelijke en mentale welzijn van een persoon
De opwarming van de aarde	Le réchauffement climatique	De toeneming van de temperatuur van de planeet
Versterken	Renforcer, augmenter	Sterker maken
Het distributiekanaal	La chaîne de distribution	Manier waarlangs een product op de markt gebracht wordt
De omstandigheid (-heden)	La circonstance	= De situatie, de toestand
De hoeveelheid	La quantité	= Het aantal, de kwantiteit
Het meest >< Het minst	Le plus >< Le moins (de)	
De zak	Le sac(het)	Nuttig om boodschappen te doen
Herbruikbaar	Réutilisable, recyclable	Meerdere keren gebruiken
Stoffen	En tissu	Textiel
Het bedrijf	La compagnie, l'entreprise	= De onderneming, de zaak
Het rundvlees	La viande de bœuf	Vlees van de koe/stier/os
De amandel	L'amande	Eetbare pit van een amandelvrucht
Het toilet doorspoelen	Tirer la chasse	= Doortrekken
Het dieet	Le régime	Regels voor wat je wel en niet mag eten/drinken
Verminderen	Diminuer	Minder maken/worden
Zichzelf verontschuldigen	S'excuser	Spijt hebben en excuus vragen
De maaltijd	Le repas	Ontbijt, lunch of avondmaal
Roepen	Crier	Heel luid zeggen
Huilen	Pleurer	Als je lichaam tranen produceert
Ten minste	Au moins, minimum	= Minstens, minimaal
De oplossing	La solution	Antwoord op een vraag
Bereiken	Atteindre, réaliser	Halen, realiseren, waarmaken

Voordat we de video "De verborgen kant van de hamburger" bekijken, laten we eerst eens kijken naar de belangrijke woordenschat die in deze video wordt gebruikt. Zet daarvoor je smartphone/computer/tablet aan en doe mee aan een woordenschatspel op Kahoot. Hier is de link om op Kahoot te spelen:

Hoe Kahoot te spelen ?

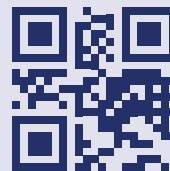
→

- 1 Klik op de link in de instructies hierboven.
- 2 Als je **een Kahoot account hebt**, log dan in.
Als je nog **geen Kahoot account hebt**, registreer je dan !
- 3 Zodra je bent ingelogd/aangemeld, klik je op **"Play"**.
- 4 Kies vervolgens een manier om deze Kahoot te spelen: klik op **"teach"** om samen met je leerlingen een live spel te spelen.
- 5 Selecteer de **"classic"** modus.
- 6 Vraag je leerlingen om naar **www.kahoot.it** te gaan en deel de "game pin" met hen.

JE BENT KLAAR OM TE SPELEN!

Voordat we de video *De verborgen kant van de hamburger* bekijken, laten we eerst eens kijken naar de belangrijke woordenschat die in deze video wordt gebruikt. Zet daarvoor je smartphone/computer/tablet aan en doe mee aan een woordenschatspel op Kahoot. Hier is de link om op Kahoot te spelen: www.kahoot.it

Kijk eens naar de volgende woordenlijst. Vul deze in met de Franse vertaling van de Nederlandse woorden.

NEDERLANDS	FRANS	DEFINITIE / SYNONIEM
De groente	Le légume	Plant die mensen eten
Opeten	Manger (finir)	Al je voedsel eten
Gezond	Sain, bon pour la santé	Goed voor je gezondheid
De honger	La faim	Behoeftte aan voedsel
Sterven	Mourir	Doodgaan
Van de honger sterven	Mourir de faim	Verhongereren
Het deel	La part	Onderdeel van een geheel
Verrot	Pourri	Bedorven
Aankomen	Arriver	Een plaats bereiken
Voeden	Nourrir	Voedsel geven
Uitleggen	Expliquer	Verklaren
Het vlees	La viande	Spiersmassa van dieren die wordt gegeten
De slagerij	La boucherie	Winkel waar je vlees kan kopen
Eruit zien	Avoir l'air	Lijken
De koe	La vache	Dier dat melk geeft
De boerderij	La ferme	Huis en bedrijf van een boer
Grazen	Brouter	Gras eten
Het gras	L'herbe	Groene sprietjes die uit de grond groeien
De weide	La prairie	Grasveld
Het grootste deel van	La majorité de	De meerderheid van
Opgroeien	Elever, grandir	Ouder worden

De stal	L'étable	Gebouw voor koeien
Worden	Devenir	In een toestand komen
Gebruiken	Utiliser	Als hulpmiddel(en) hebben
De boer	Le fermier	Iemand die op een boerderij werkt
Het graan	La graine	Plantensoort
De soja	Le soja	Extract van de sojaboon
Ver	Loin	Op grote afstand
Het veld	Le champ	Open land
Kweken	Cultiver	Laten groeien (zoals planten)
De boot	Le bateau	Een klein schip
Vervoeren	Transporter	Met een vervoermiddel verplaatsen
Vervuilen	Polluer	Vuilmaken
De motor	Le moteur	Machine die energie omzet (voor auto's, boten enzovoort)
Het gas	Le gaz	Stof in luchtvormige toestand
Veroorzaken	Produire	Vrijkomen
Het klimaat	Le climat	Normaal weer in een gebied
Verstoren	Perturber	Veranderen
Gelden	Valoir	Van toepassing zijn
Het vliegtuig	L'avion	Vervoermiddel met vleugels
Iets nodig hebben	Avoir besoin de quelque chose	Nood hebben aan
Kappen	Abattre	Omhakken
Het Amazonewoud	La forêt amazonienne	Oerwoud in Zuid-Amerika
Nodig	Nécessaire	Noodzakelijk
De ruimte	L'espace	Beschikbare plaats
Terugkrijgen	Récupérer	Weer hebben
Nuttig	Utile	Van nut zijn
Het dier	L'animal	Beest
In gevaar	En danger	Bedreigd
Bedreigen	Menacer	In gevaar brengen
Erg	Grave	Ernstig
Het oerwoud	La forêt tropicale	Jungle
Het schild	Le bouclier	Bescherming

Tegen	Contre	Ter bestrijding van
De klimaatverandering	Le changement climatique	Verandering in het klimaat op aarde (temperatuur + regenval)
Vernietigen	Détruire	Kapotmaken
Beschermen tegen	Protéger de	Preserven tegen
De landbouw	L'agriculture	Het bewerken van de grond = Agricultuur
Groeien	Pousser	Uit de grond komen
Daardoor	Par conséquent	Daarom
Regenen	Pleuvoir	In druppels in de lucht vallen
Weinig	Peu	Niet veel
Genoeg	Assez	Voldoende
De ontbossing	La déforestation	Het kappen van bomen
Gewoon	Simplement	Alleen
Kiezen	Choisir	Selecteren
Vers	Frais	Net gemaakt
Op zijn gemak	À son aise	Gerust

• Woordenschattoefening 1 •

Lees de Franse woorden in de tabel en de zinnen hieronder. Vertaal de Franse woorden in het Nederlands en zet ze vervolgens in de juiste zinnen. Vergeet niet om de zelfstandige naamwoorden/werkwoorden in hun juiste vorm te schrijven.

légumes - brouter - déforestation - changement climatique - cultiver - abattre
forêt Amazonienne - étable

- > Het Amazonewoud is ons beste schild tegen de klimaatverandering.
- > Tegenwoordig groeien het grootste deel van koeien op in stallen maar sommige grazen nog in weiden.
- > Bomen kappen wordt ontbossing genoemd.
- > → Kweek je je eigen groenten of koop je ze in de supermarkt?

• Woordenschattoefening 2 •

Vertaal de zinnen in het Nederlands.

1. Certains agriculteurs utilisent des graines, comme le soja, pour nourrir leurs vaches.
Sommige boeren gebruiken granen, zoals soja, om hun koeien te voeden.
2. La forêt tropicale est nécessaire pour les animaux menacés.
Het oerwoud is nuttig voor bedreigde dieren/dieren in gevaar.
3. Les moteurs des bateaux et avions libèrent des gaz qui perturbent le climat.
De motoren van boten en vliegtuigen veroorzaken gassen die het klimaat verstoren.

LUISTERVAARDIGHEID

De verborgen kant van de Hamburger

Bekijk de volgende video aandachtig. Lees vervolgens de beweringen in de volgende tabel en schrijf op of ze "juist" of "verkeerd" zijn. Vergeet niet je antwoord te verantwoorden met informatie uit de video als het onwaar is.¹

BEWERING	JUIST/VERKEERD	VERKLARING
Het vlees dat je in hamburgers vindt, komt altijd van koeien die op weiden grazen.	Verkeerd	Het grootste deel van koeien groeien op in grote stallen en eten geen gras.
Om hun koeien te voeden gebruiken boeren soja die uit Brazilië komt.	Juist	
Soja vervoeren verstoort het klimaat niet.	Verkeerd	Om soja te vervoeren, hebben we enorme boten nodig. De gassen van hun motoren veroorzaken de klimaatverandering.
Bomen van het Amazonewoud worden gekapt om soja te kweken.	Juist	
Het Amazonewoud speelt een kleine rol in het milieu.	Verkeerd	Het Amazonewoud is nuttig voor veel dieren in gevaar en is het beste schild tegen de gassen die de klimaatverandering veroorzaken.
Een gevolg van de klimaatverandering is minder regen. En dat is positief.	Verkeerd	Voor sommige mensen is het heel negatief. (Afrikaanse) boeren, bijvoorbeeld, leven van de landbouw: als het te weinig regent, hebben ze niet genoeg om te eten.
Geen vlees meer eten is de enige oplossing om de milieuproblemen uit de video op te lossen.	Verkeerd	Het is niet nodig om geen vlees meer te eten. Maar we moeten veel minder vlees eten en het goed kiezen.

¹ https://www.youtube.com/watch?v=wzFKF1l3Qeg&list=PLd7LAHZLvqX_JVCM4NOdU_HLrFCdTklkd&index=22

Laten we eens kijken wat een duurzame consument is... Doe de volgende test om erachter te komen! Probeer bij elke vraag slechts één juist antwoord te kiezen en omcirkel het bijbehorende symbool. Gebruik de woordenlijst om hulp te krijgen.

1. Een duurzame consument doet zijn boodschappen het vaakst:

- ◆ Op de markt of in een kleine winkel in zijn dorp
- ▲ In een biologische winkel
- ★ Op het Internet
- In een supermarkt

2. Om boodschappen te doen, verplaatst een duurzame consument zich het vaakst:

- ▲ Te voet
- Met het openbaar vervoer
- ◆ Met de fiets
- ★ Met de auto

3. Om een product te kiezen, let een duurzame consument op:

- ★ Het merk
- ◆ De verpakking (milieuvriendelijk of niet)
- Alleen de prijs
- ▲ De plaats van productie (lokaal of niet)

4. Een duurzame consument kiest producten met weinig of geen verpakking:

- ▲ Altijd
- ◆ Vaak
- Zelden
- ★ Nooit

5. Een duurzame consument eet rood vlees:

- ★ Nooit
- Een keer per week
- ◆ Een keer per dag
- ▲ Bij elke maaltijd

6. Een duurzame consument eet een vegetarische maaltijd:

- ◆ Een keer per week
- ★ Nooit
- ▲ Minstens één keer per dag
- Een of twee keer per maand

7. Een duurzame consument koopt meestal zijn groenten en fruit:

- Op de markt
- ▲ In biologische winkels
- ★ In een supermarkt
- ◆ Bij lokale producenten

8. Een duurzame consument eet seizoensgebonden fruit en groenten:

- ◆ Meestal
- ▲ Altijd
- Zelden
- ★ Nooit

9. Voor de maaltijden thuis eet een duurzame consument kant-en-klare maaltijden (diepvries, uit blik, enz.):

- Een keer per week
- ★ Meerdere keren per week
- ◆ 2 of 3 keer per maand
- ▲ Nooit

10. Een duurzame consument drinkt gebotteld water:

- ◆ Zelden
- ★ Altijd
- ▲ Nooit
- Vaak

LATEN WE DE RESULTATEN BEKIJKEN!

Als je een meerderheid van ▲/◆ antwoorden hebt : Je hebt begrepen wat een verantwoordelijke en gemotiveerde consument is.

Als je een mix van ▲/◆/●/★ antwoorden hebt : Dit gedrag is niet altijd voorbeeldig uit het oogpunt van respect voor het milieu en heeft duidelijk een impact op het milieu. Ze zouden hun verbruik kunnen optimaliseren...

Als je een meerderheid van ★/● antwoorden hebt : Deze keuzes hebben een reële impact op de planeet. Verandering is niet onmogelijk! Herhaal de vorige oefeningen om meer te weten te komen over wat er kan worden gedaan om onze aarde te beschermen.

Woordenschat

NEDERLANDS WOORD	FRANSE VERTALING	DEFINITIE/SYNONIEM
Het dorp	Le village	Kleine plaats waar mensen dichtbij elkaar wonen
Boodschappen doen	Faire des courses	Naar de winkel gaan om eten te kopen
Zich verplaatsen	Se déplacer	= Bewegen
Met het openbaar vervoer	En transports en commun	Met de bus, de trein, enz.
Letten op...	Faire attention à	Je aandacht geven aan
Het merk	La marque	Naam/Product van een bedrijf
Altijd >< Nooit	Toujours >< Ne... jamais	
Vaak >< Zelden	Souvent >< Rarement	
Het vlees	La viande	Deel van een dier dat we eten
Minstens	Au moins, minimum	Ten minste, minimaal
Meestal	La plupart du temps	Bijna altijd
De producent	Le producteur	Fabrikant van een product
Seizoensgebonden	Saisonnier, de saison	Alleen in een bepaald seizoen
Kant-en-klaar	Préparé	Eten dat je alleen maar moet opwarmen
De diepvries	Le congélateur	Kast waarin het vriest om je eten goed te houden
Het blik	La boîte (de conserve)	Voorwerp om voedsel in te bewaren
Gebotteld	En bouteille	= In een fles
De meerderheid	La majorité	De grootste groep mensen
Verantwoordelijk	Responsable	Op een ethische manier kopen
Verspreiden	Diffuser, propager	= Delen
Het gedrag	Le comportement	Acties en reacties van iemand
Voorbeeldig	Exemplaire	Zo goed als een voorbeeld
Het verbruik	La consommation	= De consumptie
De verandering	Le changement	= De aanpassing, de variatie
Dringend	Urgent	Een onmiddellijke handeling vraagt
Te weten komen	Trouver, connaître, savoir	
Redden	Sauver	Uit een gevaarlijke situatie halen

Weet je hoe je in het Nederlands je mening en advies kunt geven? Zo ja, welke zinnen ken je? Schrijf ze rond de tekstballon op.

**GEEF JE
MENING
&
GEEF
ADVIES**

Kijk nu naar de volgende tabel en vul deze in met de Franse vertaling van de Nederlandse zinnen.

ZIJN MENING GEVEN	
Ik denk dat (+ verbe en fin de proposition)	Je pense que...
Ik geloof dat (+ verbe en fin de proposition)	Je crois que...
Ik vind dat (+ verbe en fin de proposition)	Je trouve que ...
Persoonlijk (+ inversion sujet-verbe)	Personnellement, ...
Volgens mij (+ inversion sujet-verbe)	Selon moi, ...
Naar mijn mening (+ inversion sujet-verbe)	A mon avis, ...
Als je mijn mening wil (+ inversion sujet-verbe)	Si tu veux mon avis, ...
Wat mij betreft, ik ...	En ce qui me concerne, je ...
Het voordeel/nadeel is dat (+ verbe en fin de proposition)	L'avantage/l'inconvénient est que ...
Ik ga akkoord met... (+ personne) Ik ben het eens met... (+ personne)	Je suis d'accord avec...
Ik ga niet akkoord met... (+ personne) Ik ben het eens niet met... (+ personne)	Je ne suis pas d'accord avec...
Je hebt gelijk/ongelijk	Tu as raison/tort
Ik heb geen mening over dit onderwerp	Je n'ai pas d'avis sur ce sujet
ADVIES GEVEN	
Ik zal je advies geven	Je vais te donner un conseil
Mag ik je advies geven?	Puis-je te donner un conseil ?
Als ik jou was, zou ik ... (+ INF en fin de proposition)	Si j'étais toi, je + CONDITIONNEL
Ik stel voor dat je ... (+ verbe en fin de proposition) Ik raad je aan ... (+ "TE" + INF en fin de proposition)	Je te conseille de + INF
Je kan beter ... (+ INF en fin de proposition)	Tu ferais mieux de + INF

Hier is de link naar de
Quizlet Woordenschat
en Taalfuncties lijst:

https://quizlet.com/_9s82kk?x=1qqt&i=1g6dsq

Nu je meer weet over "Duurzame voeding", is het tijd om je eigen ervaring te delen. Schrijf een gestructureerde tekst in het Nederlands van ongeveer 100 woorden over het onderwerp. Je kunt uw tekst baseren op de volgende vragen:

Afval

- > Verspil je veel? (Voedsel, water,...)
- > Welk soort producten verspil je het meest?
- > →.

Voeding

- > Wat eet en drink je het vaakst?
- > Eet je vlees/ Ben je vegetariër/ Heb je specifieke eetgewoonten?
- > →.

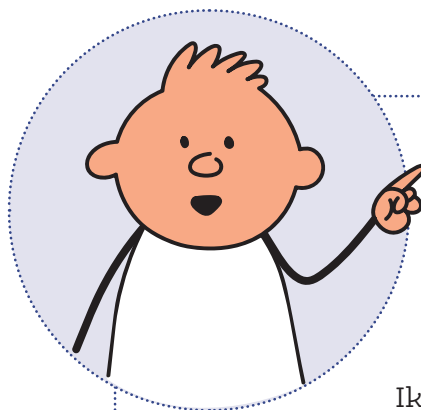
Winkelen

- > In welke soort winkels doe je meestal uw boodschappen?
- > Op welke criteria let je bij het kopen van een product/afhaalmaaltijd?
- > Wat voor tas gebruik je meestal?
- > Koop je producten met veel verpakking?
- > Koop je producten met een lang of kort circuit?
- > →.

Gebruik de woordenschat met betrekking tot het onderwerp en de taalfuncties "Zijn mening geven"!

Geschreven tekst

Hallo!

Mijn naam is Oscar en ik ben 15 jaar oud. Ik heb bijna 13 jaar in het Verenigd Koninkrijk gewoond, maar mijn familie en ik zijn onlangs naar België verhuisd voor het werk van mijn vader.

Ik spreek nog niet vloeiend Frans, ik moet nog wat **vooruitgang boeken**, maar ik leer snel en ik hoop snel tweetalig te worden!

Vandaag ga ik schrijven over mijn dagelijkse routine met betrekking tot eten en boodschappen doen, om de impact daarvan op het milieu te **beoordelen**.

Allereerst zal ik het hebben over het voedsel dat ik gewoonlijk eet. Omdat mijn ouders laat thuiskomen van hun werk, koken we nooit. We gaan vaak uit eten in een restaurant of bestellen afhaalmaaltijden, maar we hebben altijd te veel voedsel dat vaak wordt weggegooid. Op school eet ik drie keer per week een warme maaltijd: op maandag, donderdag en vrijdag (op dinsdag eet ik nooit in de kantine, want dan is het vis en daar heb ik een hekel aan... behalve aan vissticks, natuurlijk!) De schoolkok biedt altijd **gerechten** aan die de meeste leerlingen lekker vinden: frietjes en hamburgers (ik ben dol op ulees! Ik eet er minstens twee keer per week), pizza, pasta... maar hij kookt altijd met verse ingrediënten en groenten die uit de moestuin van onze school komen. Nou moet ik bekennen dat ik meestal probeer mijn groenten niet te eten, want daar hou ik echt niet van... en er is altijd wel iemand om ze aan door te geven! Wat het ontbijt betreft, staan mijn ouders erop dat ik een gevarieerde en gezonde maaltijd eet: één zuivelproduct (dat rechtstreeks van de boerderij komt), suikervrije ontbijtgranen en vers sap dat gemaakt is van de appels die we in onze tuin kweken. Het helpt me genoeg energie op te doen tot de lunch. Toch vergeet mijn moeder nooit om tussendoortjes in mijn schooltas te stoppen, evenals een stuk fruit (dat ik meestal weggooi omdat ik meestal vol zit van de tussendoortjes).

In het tweede deel van mijn tekst, zal ik het hebben over onze winkelgewoonten. Mijn moeder is degene die meestal boodschappen doet. Wij hebben het geluk dat er aan het eind van onze straat een grote supermarkt is, dat is erg praktisch! Deze winkel biedt een grote **verscheidenheid** aan producten uit de hele wereld: van Mexicaanse avocado's tot Japanse sushi, je kunt er alles vinden wat je zoekt! Bovendien is de winkel zelf heel aangenaam: er is altijd goede muziek, de producten zien er smakelijk uit en de verpakking is goed **ontworpen**. Soms hebben we een product niet per se nodig, maar is de verpakking zo **aantrekkelijk** dat het in ons **karretje** belandt! Een laatste voordeel is dat ze, in tegenstelling tot andere winkels, geen plastic tasjes vragen (wat **zuinig** is!)

Ik weet dat mijn dagelijkse routine wat verbetering **behoeft**, maar ik hoop dat het geen grote gevolgen heeft voor het milieu. Wat vind jij ervan? Wees niet bang om je mening met mij te delen. Ik kijk ernaar uit om van je te horen!

Oscar

Vooruitgang boeken = progresser
Beoordelen = évaluer
Het gerecht = le plat
De verscheidenheid = la diversité
Ontwerpen = Concevoir
Aantrekkelijk = attirant
Het karretje = le chariot
Zuinig = économique
Behoeven = nécessiter

Contexte >

Ton école souhaite proposer un nouveau menu pour le repas de midi du vendredi : un hamburger avec des frites. Afin de recenser des avis éclairés concernant ce nouveau plat, le directeur de l'école invite les étudiants à débattre de ce sujet, en petit comité, lors d'une réunion de concertation durant le cours de langue.

Rôles des intervenants :

1. **Deux élèves en faveur du projet :** Ils trouvent que c'est une bonne idée et donnent des arguments afin de défendre le projet.
2. **Deux élèves en défaveur du projet :** Ils trouvent que c'est une mauvaise idée et donnent des arguments contre la réalisation du projet.

Tâche >

Discutez ensemble des avantages et des inconvénients de ce projet à la lumière des connaissances apprises sur l'alimentation écoresponsable. Tentez de trouver un terrain d'entente au moment de la décision finale. Gardez en mémoire que le projet peut être adapté suivant les conditions émises par les différents partis.

Afin de préparer au mieux ton rôle d'intervenant, tu es invité à noter tes idées sous-forme de mots-clés dans le tableau ci-dessous. Dans un premier temps, réfléchis aux arguments que tu pourrais avancer lors du débat. Dans un second temps, joins-toi au second intervenant du même rôle afin de mettre en commun vos différentes idées et enrichir vos propos.

VOORBEELDEN VAN ARGUMENTEN	
VOORDELEN	NADELEN
➤ Door verschillende menu's aan te bieden krijgen kinderen een grotere verscheidenheid aan voedsel ➤ Fast food is goedkoper dan andere maaltijden ➤ Het smaakt lekker ➤ De meerderheid van de kinderen vindt deze maaltijd lekker ➤ ...	➤ Het is ongezond (op school zouden kinderen gezonde maaltijden aangeboden moeten krijgen) ➤ Het bevat meer vet dan kinderen zouden moeten consumeren in één maaltijd ➤ Het is geen geschikte maaltijd voor kinderen die lijden aan ziekten (diabetes, hartproblemen ...) ➤ De productie van vlees heeft een grote impact op het milieu > ...

Tâche d'écoute >

Durant les différents débats, les élèves observateurs (ceux qui ne participent pas au débat) sont amenés à compléter une fiche d'écoute (voir ci-dessous) concernant la présentation orale des élèves acteurs. Cette fiche sert à identifier les divers arguments utilisés par les élèves durant leur débat.

Pour chacune des interactions orales, le professeur attribuera à chaque élève observateur un élève acteur qu'il écoutera attentivement durant tout le débat (idéalement un élève acteur ayant le même rôle que l'élève observateur). L'élève observateur veillera à compléter la fiche de manière précise avec les informations que l'élève acteur présentera. La fiche complétée sera ensuite rendue au professeur à la fin du débat.

► Nom de l'étudiant à observer :

ARGUMENTS AVANCÉS

BIJLAGE

Transcriptie (Activiteit C. Luistervaardigheid : De verborgen kant van de hamburger)

- De vader van Oscar > Oscar

- Wel, Oscar, eet je groenten op !
 - > Ik hou niet van groenten...
- Maar kom op, groenten zijn heel gezond.
 - > Maar ik hou echt niet van groenten, ik heb liever een hamburger !
- Denk wel eens aan de kleine kinderen die van de honger sterven die jou zouden willen zijn.
 - > Wel, ik wil graag mijn deel geven, doen we dat ?
- Dat kan niet, zeg !
 - > Dat zou helemaal verrot aankomen, bah !
- (Gelach) Ja, dat is zeker.
 - > Maar hoe kan groenten eten in plaats van een hamburger de mensen daar voeden ?
- Ik wil het graag uitleggen... Dat is een lang verhaal... Jouw hamburger, jouw vlees, waar komt het vandaan ?
 - > Wel, van de slagerij !
- Ja, maar voordat het bij de slagerij kwam, hoe zag het eruit ?
 - > Voor de slagerij ? Het was een koe en het stond in een boerderij te grazen.
- Sommige koeien grazen nog op weiden, ja. Maar het grootste deel daarvan groeien op in grote stallen en die worden hamburgers. Ze eten zeker geen gras.
 - > En wat eten ze dan ?
- Om de koe te voeden, die jouw hamburger zal worden, gebruiken de boeren granen. Bijvoorbeeld soja die van heel ver komt.
 - > En waar komt die soja vandaan ?
- Die soja komt uit Brazilië. Het wordt in gigantische velden gekweekt. En dat is een dubbel probleem.
 - > Wat zijn de twee problemen van de Braziliaanse soja die de koe voedt, die de hamburger wordt die ik eet ?
- Het eerste probleem is dat we enorme boten gebruiken om de Braziliaanse soja te vervoeren, die de hamburger wordt die je eet... en dat vervuult veel.
 - > Oh, dat is niet leuk... O ja ! Op school heb ik geleerd dat motoren gassen veroorzaken die het klimaat verstoren. Dat geldt voor de auto's en de vliegtuigen.
- En dat geldt ook voor de boten die de Braziliaanse soja vervoeren.
 - > En de koeien ook, hé ! Ze produceren anti-klimaatgassen.
- (Gelach) Ja, ja... Maar terug even naar de soja.
 - > Wat is het tweede probleem met de Braziliaanse soja die de koe voedt, die de hamburger wordt die ik eet ?
- Het tweede probleem is dat we gigantische velden in Brazilië moeten kweken. Daarvoor hebben we plaats nodig. Dan kappen we het Amazonewoud om de nodige

ruimte terug te krijgen.

- > Uh, dat is ook niet leuk. Omdat het Amazonewoud nuttig is voor veel dieren die in gevaar zijn.
- **Voor de bedreigde dieren is het erg. Maar er is nog iets anders : het oerwoud is het beste schild op de Aarde tegen de gassen die de klimaatverandering veroorzaken.**
- > Dus... Om mijn hamburger te eten, nemen we een koe die Braziliaanse soja eet... En om soja te kweken, vernietigen we het bos dat ons beschermt tegen klimaatverandering...?
- **Dat klopt !**
- > En... Hoe erg is dat ?
- **Voor sommigen meer dan anderen. Bij voorbeeld... Veel Afrikanen leven van de landbouw. Ze laten in hun velden groeien wat ze eten. De klimaatverandering verstoort het klimaat in Afrika en daardoor regent het te weinig. En de granen en groenten groeien niet goed daar... En de mensen hebben niet genoeg om te eten.**
- > Dus... Sommige mensen hebben niet genoeg om te eten door de klimaatverandering veroorzaakt door de gassen en de bomen en de ontbossing. En dit alles om koeien met soja te voeden die hamburgers zullen worden die ik wil eten ?
- **Precies...**
- > Dan geen hamburgers meer voor mij !
- **(Gelach) Nee, dat vragen we je niet om te doen. We moeten gewoon veel minder vlees eten. Maar als we vlees willen eten, moeten we het goed kiezen ! Het is beter om een koe te hebben die het verse gras van onze velden kon eten.**
- > Juist ! Met die koe, geen soja nodig ! Dus ook geen boom en geen gekapt oerwoud. Geen klimaatverandering en op die manier kan de Afrikaan op zijn gemak kweken wat zijn familie nodig heeft om te eten.
- **Inderdaad ! Kom aan, eet je groenten, het is gezond.**
- > Voor mij maar ook voor de anderen.

• DOSSIER DE DOCUMENTATION •

Le droit à l'alimentation est un droit humain.

La Déclaration Universelle des Droits de l'Homme de 1948 proclame que « Toute personne a droit à un niveau de vie suffisant pour assurer sa santé, son bien-être et ceux de sa famille, notamment pour l'alimentation, l'habillement, le logement, les soins médicaux ainsi que pour les services sociaux nécessaires ». Ainsi, les Etats reconnaissent le droit fondamental qu'a toute personne d'être à l'abri de la faim.

Dans les faits, cela signifie que si ce droit est respecté, la sécurité alimentaire et nutritionnelle serait assurée à partir du moment où chaque être humain aurait un accès permanent à une nourriture saine dont la quantité consommée et la qualité sont suffisantes pour satisfaire ses besoins énergétiques¹. Pour assurer la sécurité alimentaire d'une population, il est important de prendre en compte quatre dimensions de l'alimentation : la disponibilité, l'accessibilité, la stabilité et l'utilisation des aliments.

Au-delà du droit à l'alimentation, un autre concept international complémentaire destiné à renforcer la sécurité alimentaire mondiale a été développé par Via Campesina² : la souveraineté alimentaire. Celle-ci vise à laisser les populations et les Etats définir leurs propres systèmes alimentaires et agricoles, de telle manière à ce qu'ils garantissent l'accès à une alimentation de qualité et des revenus décents pour les producteurs et productrices. Cette notion est une réaction au libre échange des denrées alimentaires : l'alimentation n'est pas juste une marchandise, elle est un droit et c'est aux populations de définir démocratiquement la façon dont ils la produisent et consomment.

Le concept de souveraineté alimentaire est complémentaire au droit de sécurité

alimentaire mais il s'agit bel et bien de notions différentes. La sécurité alimentaire concerne la disponibilité des aliments, l'accès des populations à ceux-ci, leur utilisation et la stabilité d'approvisionnement. La souveraineté alimentaire, en revanche, englobe les conditions sociales et environnementales de production des aliments en défendant les petits et moyens paysans face aux difficultés d'accès à la terre, en promouvant l'agriculture vivrière, la résilience et l'autonomie des producteurs.

En pratique pourtant, ces droits et concepts ne sont pas atteints au sein du système agro-industriel dominant...

Un problème systémique

En effet, alors que le modèle agro-alimentaire actuel pousse à la productivité intensive, aujourd'hui, il y a environ 2 milliards de personnes qui n'ont pas accès à une alimentation de qualité, tandis que l'obésité augmente sur tous les continents et touche aujourd'hui 650 millions de personnes. Et alors que notre planète possède toutes les ressources pour pouvoir produire de la nourriture pour chacun d'entre nous, plus de 800 millions de personnes souffrent encore de la faim (FAO, 2022).

Or, 50% des personnes qui souffrent de la faim sont des agriculteurs et des agricultrices, 20% sont des familles de paysans sans terre (qui vivent également de l'agriculture mais souffrent d'un manque d'accès à la terre) et 10% sont des pêcheurs, chasseurs et des

¹ Selon le Comité de la Sécurité Alimentaire mondiale.

² Un réseau international militant pour le respect des petites et moyennes structures paysannes.

éleveurs pastoraux. Cela fait une proportion de 80% de personnes sous-alimentées qui sont directement liées au secteur de la production alimentaire. Il existe donc un paradoxe concernant la faim : la majorité des personnes en souffrant sont celles qui sont à la base de l'alimentation, celles qui produisent à manger. Pourquoi ?

Au cours du 20e siècle, la manière dont nous produisons nos aliments s'est transformée. Dans un contexte d'après-guerre, l'urgence de nourrir une population marquée par les pénuries alimentaires et les tickets de rationnement se fait sentir. Le manque de main d'œuvre agricole pousse les Etats au développement d'une agriculture productiviste qui privilégie le haut rendement à l'aide d'intrants (semences améliorées, engrais et pesticides de synthèse), la spécialisation de monocultures sur des grandes surfaces, l'utilisation de machines, etc. C'est ce qu'on appelle la révolution verte. Ce modèle a permis une augmentation sans précédent de la productivité dans de nombreuses régions du monde. Si ce modèle d'agriculture est encore dominant dans le système alimentaire actuel, il semble aujourd'hui davantage porté par une logique de profit économique que par l'objectif de nourrir le monde.

Soumis à cette logique productiviste cherchant absolument à augmenter le rendement agricole, les producteurs et productrices de chaque pays sont poussés à se spécialiser dans des cultures « idéalement adaptées » et liées à leurs spécificités climatiques et géographiques, mais également à d'autres niveaux comme l'accès aux technologies, la présence de main d'œuvre adaptée, etc. Cela permet de produire à moindre coût, ce qui est très intéressant dans un marché dominé par la libre circulation des produits, où être le plus compétitif est primordial pour écouler sa production. Les systèmes de production étant subsidiés de manières très différentes d'une région à l'autre du monde, cela crée un avantage substantiel pour les plus soutenus et met en danger l'autonomie et la souveraineté alimentaire des autres pays. L'apport financier obtenu via des

subsidies permet d'exporter à bas coûts sur le marché mondial, ce qui impacte les prix sur les marchés locaux partout dans le monde et les tire vers le bas, au détriment des revenus des producteurs locaux.

Ce système alimentaire mondialisé, uniformisé et financiarisé est de plus en plus critiqué au vu de ses impacts négatifs tant sur la planète que sur les individus. En effet, l'utilisation de produits phytosanitaires à outrance pollue le sol, l'air ainsi que l'eau. Cela déstabilise des écosystèmes entiers. Les grandes surfaces agricoles spécialisées en une culture unique épuisent les sols, réduisent la biodiversité et surtout, mettent à mal les petites exploitations familiales, pourtant plus résilientes et respectueuses de l'environnement.

Malgré les politiques encourageant des productions plus intensives, il est de plus en plus évident que l'avenir du système agricole ne réside pas dans cette logique, mais plutôt dans des dynamiques de productions durables et résilientes. C'est pourquoi Iles de Paix vise, au travers de sa mission, à soutenir l'émergence de systèmes alimentaires durables, à renforcer la souveraineté alimentaire des populations et à sensibiliser le public belge aux thématiques qui y sont reliées.

La face cachée du hamburger

L'exemple concret de la production de viande de bœuf met en lumière d'autres obstacles auxquels doivent faire face les acteurs du secteur agricole à travers le monde. En effet, au cours des vingt dernières années, la Belgique a considérablement augmenté ses taux d'importation de soja à des fins d'alimentation animale (l'Union Européenne est le deuxième importateur mondial de soja). Cette légumineuse représente l'une des cultures les plus importantes au monde. Ce n'est pas étonnant, car la culture de soja présente différents avantages : une période de croissance rapide, une forte valeur nutritionnelle, une production adaptable à différentes conditions environnementales, son prix peu élevé et son apport imbattable en protéines. De solides liens commerciaux ont donc été établis autour de cette culture entre les différents continents afin d'en solidifier le commerce. Aujourd'hui, si un éleveur belge souhaite rester en concurrence sur le marché mondial, il est inévitablement amené à inclure du soja importé dans l'alimentation de son élevage bovin.

Dans la vidéo, on parle de soja brésilien. Nous avons pris cet exemple car le Brésil et l'Argentine sont parmi les plus gros producteurs (et exportateurs) mondiaux de

soja. Leur production de cette légumineuse a quadruplé depuis le début des années 2000. Ceci a entraîné une hausse d'accaparement de terres, de transformation de territoires en champs de soja. Les taux de déforestation et de dégradations d'écosystèmes naturels ont également augmenté. De plus, 95% du soja qui est cultivé dans ces pays est génétiquement modifié. Il nécessite une utilisation importante d'herbicides, d'insecticides et de pesticides chimiques et, par conséquent, entraîne une perte de biodiversité. Le développement de l'industrie du soja entraîne donc une conversion d'écosystèmes naturels en larges monocultures qui détruisent la biodiversité et dépendent d'intrants chimiques.

Parmi les conséquences désastreuses qui découlent notamment de la déforestation (perte de biodiversité, raréfaction d'eau potable, diminution de sols sains, déclin de la pollinisation), on retrouve un lien direct avec les changements climatiques. Les forêts sont des puits d'absorption de gaz à effets de serre (GES), tels que le dioxyde de carbone (CO_2). Elles permettent de réguler leur présence dans l'atmosphère et de limiter le réchauffement climatique de notre planète. En définitive, la déforestation, l'agriculture et les autres utilisations de terres sont responsables d'environ 21% des émissions mondiales de GES produits par l'Homme (IPCC, 2022). A cela s'ajoutent les émissions de GES dues aux transports de produits agricoles d'un continent à l'autre dans le schéma du commerce international, mais aussi les émissions dues aux ruminants, au fumier, aux engrais azotés, aux machines, à la transformation, etc.

Les changements climatiques ne connaissent cependant pas de frontières et affectent particulièrement les populations plus précarisées comme les agricultrices et agriculteurs familiaux du Sud. Or, si elles ont très peu participé à émettre des GES dans l'atmosphère, elles sont pourtant touchées de plein fouet : les crises alimentaires, causées par la pauvreté, sont aggravées par les événements climatiques extrêmes que l'on observe à l'heure actuelle (par exemple : les inondations et sécheresses). Le secteur agricole étant très exposé, un risque important

pèse sur les avancées dans la lutte contre la sous-nutrition. Les pénuries alimentaires, entraînées par les changements climatiques, ont des répercussions fortes au niveau des consommateurs, avec de fortes hausses des prix des aliments, tout comme au niveau des producteurs, qui font face à des pertes de revenus.

Au-delà des conséquences de l'élevage intensif de bétail sur les changements climatiques, la thématique de la viande peut également ouvrir la porte sur d'autres problèmes complexes : élevage intensif, utilisation de l'eau, répartition des calories produites, etc. Et si la transition vers une alimentation plus riche en protéines végétales (et moins riche en protéines animales) est intéressante, les ruminants nourris à l'herbe représentent tout de même un intérêt pour l'agroécologie. Ils permettent, entre autres, la valorisation de terres non cultivées et la fertilisation organique des sols. Ils peuvent donc représenter une opportunité en agroécologie, si leur élevage se fait de manière moins intensive, plus respectueuse de l'environnement au sein duquel il a lieu et si la consommation de leur viande est plus localisée.

Et Iles de Paix dans tout ça ?

Les dérèglements climatiques impactent ainsi les systèmes alimentaires, l'agriculture et ses travailleurs de par le monde, et particulièrement les agriculteurs et agricultrices du Sud. Le problème de la faim est exacerbé au sein des communautés où les pratiques agricoles sont très dépendantes des précipitations et sensibles aux températures élevées et aux sécheresses sévères. Cette thématique nous la connaissons bien car toutes les communautés soutenues dans leurs projets par Iles de Paix, en Afrique et en Amérique latine, font partie de ces populations directement concernées.

Pour réduire l'impact sur les populations les plus vulnérables, une attention particulière doit donc être apportée à leur adaptation aux changements climatiques en cours. En renforçant leur résilience, leur capacité à résister aux chocs, les agriculteurs peuvent anticiper et limiter les effets des variations climatiques sur les systèmes agricoles et s'y adapter au mieux. Les programmes de coopération internationale doivent permettre de renforcer cette résilience. Pour ce faire, Iles de Paix soutient les systèmes agroécologiques diversifiés, qui ont prouvé toute leur pertinence. Si l'agroécologie est une science, elle est également un ensemble de pratiques et un mouvement social. Résolument moderne, elle s'appuie à la fois sur l'expertise scientifique et les savoirs traditionnels paysans. Ses impacts sont multiples : amélioration de la sécurité alimentaire, atténuation et adaptation aux changements climatiques, lutte contre la perte de biodiversité et contre la désertification, rentabilité financière, résilience face aux changements climatiques, etc. L'agroécologie se caractérise par des processus écologiques et par une utilisation régénérative des ressources naturelles et des écosystèmes. Elle favorise des systèmes alimentaires socialement équitables dans lesquels les personnes peuvent exercer un choix quant aux aliments qu'elles consomment et à la manière dont ceux-ci sont produits.

En harmonie avec la mission d'Iles de Paix, l'agroécologie se profile donc comme une solution globale qui, par le renforcement de l'autonomie alimentaire, met au premier plan

certaines causes fondamentales de la faim et de la malnutrition : les inégalités de pouvoir et d'accès aux ressources.

Les citoyens et citoyennes ont aussi le pouvoir d'influencer le fonctionnement des systèmes agricoles et de soutenir la transition. En tant que consommateurs et consommatrices, ils peuvent s'informer sur les mécanismes du système agro-alimentaire ; privilégier certains types d'aliments locaux et de saison, les systèmes de productions durables et de circuits courts, le commerce équitable rémunérant correctement le travail des producteurs ; manifester leurs opinions, interpeller les décideurs. Autant de pistes d'action qu'Iles de Paix œuvre à mettre en place, en Belgique et ailleurs.

Chez Iles de Paix, nous mettons toute notre énergie à soutenir des systèmes alimentaires qui respectent la planète et puissent nourrir les humains aujourd'hui et demain.

Dans notre mission générale de recherche et d'expérimentation de modèles de développement alternatifs, nous nous concentrons sur la promotion de systèmes durables de production, de commercialisation et de consommation de la nourriture :

-
- > Qui garantissent à tous le droit à l'alimentation ;
- > Et sans compromettre les bases économiques, sociales et environnementales nécessaires à la sécurité alimentaire et nutritionnelle des générations futures.

Ce choix se justifie compte tenu des enjeux importants qu'il englobe au niveau local (en particulier pour les familles rurales du Sud qu'Iles de Paix appuie) et au niveau global (sécurité alimentaire et résilience face au changement climatique).

Bibliographie

Vous pouvez trouver ci-dessous des liens vers certains documents qui ont servi à l'élaboration de cette fiche ou qui pourraient vous en apprendre plus sur le sujet.

- > FAO. State of Food and Agriculture. 2014.
- > Greenpeace. Mordus de viande. 2019.
- > Iles de Paix. Coopération internationale.
www.ilesdepaix.org/decouvrir/activites/cooperation-internationale
- > Iles de Paix, SOS Faim, Autre Terre. (2021). Sur le champ ! Dossier pédagogique.
www.ilesdepaix.org/enseignement/ressources-pedagogiques/13661
- > Iles de Paix, SOS Faim et Autre Terre. (2020) Le baromètre 2020 des agricultures familiales. Les systèmes alimentaires dans le rouge.
www.ilesdepaix.org/sinformer/en-lectures/barometre-des-agricultures-familiales-2020
- > Iles de Paix. (2019). Transitions n°123 – Numéro spécial climat.
www.ilesdepaix.org/wp-content/uploads/2021/10/Transitions_123-VF-1.pdf
- > IPCC. (2022). Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability.
www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_FullReport.pdf

Éditeur responsable
Iles de Paix ASBL
rue du Marché 37
4500 Huy
085 23 02 54
education@ilesdepaix.org
www.ilesdepaix.org

Dépôt légal D2022/3350/211

**iles
de
paix**

Avec le soutien de
la Direction générale de la coopération
au développement belge (DGD)

Belgique

partenaire du développement